

TURVAOHJEITA SENIOREILLE

Sisällysluettelo

Hyvä Seniori!.....	2
Koti turvallisemmaksi.....	3
Varmista tulija	3
Estä kotimurto.....	4
Toimenpiteet ennen matkaa ja pidempää poissaoloa.....	5
Suojaa omaisuutesi järkevästi.....	5
Asioi turvallisesti kodin ulkopuolella.....	6
Varo petosyrityksiä ja huijareita.....	7
Lisätietoa ja ohjeita verkossa.....	8
Jos joudut rikoksen uhriksi.....	9
Tärkeät puhelinnumerot.....	10

Hyvä Seniori!

Uutiset rikoksista ja väkivallasta saavat meidät usein pohtimaan omaa turvallisuuttamme. Etenkin iäkkäät ihmiset saattavat tuntea itsensä uhatuiksi, vaikka tutkimusten mukaan heillä on muuhun väestöön verrattuna pienin riski joutua rikoksen uhriksi. On kuitenkin rikoksia, jotka kohdistuvat erityisesti ikääntyneisiin ja joissa käytetään hyväksi iästä tai sairaudesta johtuvaa heikkoutta. Ikääntynyt saattaa esimerkiksi joutua helpommin petoksen kohteeksi ja häneltä voidaan viedä omaisuutta ”auttamisen” yhteydessä. Rikoksentekijä voi olla tuntematon, mutta hän voi olla myös perheenjäsen, tuttava tai muu lähipiiriin kuuluva. Rikoksesta voi aiheutua ikääntyneelle uhrille merkittäviä terveydellisiä ja taloudellisia seurauksia.

Tässä oppaassa neuvotaan, miten rikoksilta voi suojautua. Lisäksi kerrotaan, mitä tehdä, jos kaikesta huolimatta joutuu rikoksen uhriksi. Rikoksentorjuntaneuvosto toivoo, että nämä ohjeet voivat olla apuna Sinunkin turvallisuutesi ja turvallisuudentunteesi parantamisessa.

Opas on laadittu rikoksentorjuntaneuvoston työryhmässä, jossa edustettuina olivat oikeusministeriö, sisäasiainministeriön poliisiosasto/Poliisihallitus, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, Valvira, Vanhustyön keskusliitto, Suomen Vanhusten turvakotiyhdistys ry, Svenska pensionärsförbundet rf ja Palmenia.

Koti turvallisemmaksi

Useimmille meistä koti on turvallinen paikka. Kodissamme saattaa kuitenkin olla riskejä, joita emme ole tulleet ajatelleeksi. Seuraavilla keinoilla voit lisätä kotisi turvallisuutta vähällä vaivalla.

Kannattaa aina varmistaa, että kotiisi pyrkivä henkilö on oikealla asialla. Kotipalvelu tai kotisairaanhoido ilmoittaa etukäteen, mihin aikaan he tulevat luoksesi. Myös ystävien ja sukulaisten kanssa on hyvä sopia käynnistä etukäteen. Kun tuntematon soittaa ovikelloasi, toimi oheisten ohjeiden mukaan.

Varmista tulija – älä päästä tuntematonta kotiisi

Jos talossa on **ovisummeri**, älä päästä epäilyttävää vierasta sisään rakennukseen.

Ulko-ovessa on hyvä olla **ovisilmä** ja **turvaketju**. Ennen oven avaamista tarkista tulija ovisilmästä ja varmista, että turvaketju on kytketty kiinni. Jos käytät pyörätuolia, asennuta ovisilmä ja turvalukko sopivalle korkeudelle.

Ulkopuolella tulee olla **riittävä valaistus** tulijoiden tunnistamiseen. Ulkovalaisimissa kannattaa käyttää liiketunnistimia.

Omakoti- ja rivitalossa asuvan tulee muistaa **takaoven lukitus** ennen etuoven avaamista. Joskus varkaita on kaksi, ja toinen voi hiipiä sisään asuntoon takaoven kautta, samalla kun rikostoveri kiinnittää huomiosi etuovella.

Älä päästä tuntematonta ihmistä sisälle asuntoon. Jos tulija väittää olevansa esimerkiksi kotihoidosta, ilman että käynnistä on sovittu, niin pyydä häntä näyttämään henkilöllisyyspaperinsa. Oikealla asialla oleva henkilö ei tästä pahastu. Voit varmistaa, pitääkö tulijan esittämä työnantajan tai yrityksen puhelinnumero paikkansa soittamalla numerotiedusteluun (esim. numero 118). Älä käytä tulijan henkilökortissa esitettyä puhelinnumeroa, sillä siihen voi vastata hänen rikostoverinsa. Jos vähänkin epäilet, älä päästä vierasta sisälle asuntoon.

Epäilyttävissä tilanteissa ota yhteys poliisiin (puhelin 112).

Estä kotimurto

Suurin osa asuntomurroista tehdään ovien kautta päiväsaikaan. Varas valitsee kohteensa ja menee siitä, mistä helpoimmin pääsee. Hän osaa käyttää hyväkseen ihmisten huolimattomuutta. Vaikka kotivakuutus olisi-kin kunnossa, ei raha koskaan korvaa menetetyt omaisuuden tunne-arvoa eikä murron aiheuttamaa vaivaa ja mielipahaa. Voit ehkäistä omaan kotiisi kohdistuvaa asuntomurron riskiä.

Varmista, että ulko-ovessa on **turvalliset lukot**. Parhaatkin turvalaitteet ovat hyödyttömiä, jos niitä ei käytetä. Lukitse ovi, vaikka poistut asunnosta vain hetkeksi. Älä kuitenkaan lukitse turvalukkoa, kun olet itse kotona, sillä mahdollisessa hätätilanteessa se hankaloittaa omaa ulospääsyäsi ja pelastushenkilökunnan sisäänpääsyä.

Kodin avainta ei tule säilyttää piilossa ulko-oven ulkopuolella esimerkiksi kukkaruukussa, ikkunalaudan tai kynnyksen alla. Anna vara-avain luotetun henkilön haltuun.

Älä kiinnitä **avaimenperääsi** osoitettasi, nimeäsi tai puhelinnumeroasi.

Muuton yhteydessä sarjoituta kotisi lukot uudelleen. Et voi tietää, montako avainta asuntoon on teetetty ja kenellä ne ovat.

Varmista, että **kotivakuutus** on ajan tasalla. Selvitä, mitä vakuutus korvaa.

Kun hankit **hälytysjärjestelmää**, valitse vain vakuutusyhtiöiden hyväksymiä laitteita ja asentajia.

Jos epäilet, että kotonasi on murtomies, älä mene sisään. Soita poliisille yleiseen hätänumeroon 112.

Jos murtovaras on päässyt kotiisi ja olet itse kotona, toimi näin:

■ Älä hyökkää tunkeutujan kimppuun. Tavallinen murtovaras ei halua vahingoittaa sinua. Hän haluaa varastaa saatavilla olevat arvoesineet ja rahat ja poistua nopeasti kenenkään huomaamatta.

- Yritä painaa muistiin murtovarkaan tuntomerkkejä – erityisesti kasvopiirteet.
- Soita poliisille heti murtovarkaan lähdettyä (numero 112).

Toimenpiteet ennen matkaa ja pidempää poissaoloa

Tarkista, että **ulko-ovet, ikkunat, autotalli ja muut tilat on lukittu.**

Voit uskotella, että joku on kotona jättämällä **radion päälle** tai muutaman **lampun palamaan**. On hyvä hankkia **ajastimet**, jotka kytkevät radion tai valot päälle ja pois päältä.

Älä jätä matkastasi kertovaa **viestiä** ulko-oveesi tai puhelinvastaajaan. Sellainen on selkeä viesti murtautujalle siitä, että asunto on tyhjillään.

Samaa viestii täysi postilaatikko tai ylipursuava postiluukku. **Keskeytä sanomalehtien ja postin jakelu** matkan ajaksi. Tai jätä avain luotetun henkilön haltuun ja pyydä häntä säännöllisesti hakemaan sinulle saapunut posti.

Jos asut omakoti- tai rivitalossa, huolehdi, että joku luo lumet ulko-oveltasi tai muuten **pitää talon asutun näköisenä** matkasi aikana.

Kerro naapureillesi matkastasi tai muusta pidemmästä poissaolostasi: miten kauan olet poissa ja miten sinuun saa tarvittaessa yhteyttä.

Suojaa omaisuutesi järkevästi

Älä säilytä lompakkoasi tai käsilaukkuasi eteisessä, josta varkaan on helppo napata se, kun ovi on auki.

Älä pidä suuria summia **käteistä rahaa** kotona tai mukanasasi.

Turvamerkitse arvoesineesi. Omaisuuden turvamerkintä lisää varkaan kiinnijäämisriskiä ja auttaa poliisia palauttamaan varastetun tai kadonneen esineen varmemmin omistajalleen. Turvamerkintä tehdään paikkaan, jossa se ei turmele esineen ulkonäköä. Kysy lisää vakuutusyhtiöltä.

Valokuvaa arvoesineesi. Tämä auttaa vakuutuskorvausten saamisessa ja mahdollisesti poliisia tunnistamaan varastetut arvoesineesi.

Arvotavaroita on hyvä säilyttää **pankin tallelokerossa**. Jos tämä ei ole mahdollista, pidä niitä kotonasi lukitussa piilossa. Korurasiaan voi jättää harhautukseksi halpoja jäljitelmiä. Tämä saattaa ehkäistä varasta etsimästä tarkemmin muita arvoesineitä.

Vältä ovensuuostoksia – silloin näytät, että pidät rahaa kotona.

Asioi turvallisesti kodin ulkopuolella

Moni pelkää oman turvallisuutensa puolesta kadulla kulkiessaan – etenkin pimeällä. On kuitenkin keinoja, joilla voit parantaa turvallisuuttasi ja suojata omaisuuttasi, kun asioit kodin ulkopuolella.

On turvallisempaa pitää mukana **pankki- tai luottokorttia** kuin käteistä rahaa. Älä säilytä näiden tunnuslukua lompakossasi tai käsilaukussasi. Opettele ulkoa luotto- ja pankkikorttiesi nelinumeroiset tunnusluvut, jos mahdollista.

Nosta rahaa päiväsaikaan ja näkyvällä paikalla sijaitsevasta **pankkiautomaatista**. Älä anna toisten kurkkia käyttämäsi tunnuslukua. Älä ota vastaan apua vierailta pankkiautomaatin käytössä.

Sovi pankin kanssa, että se hoitaa vuokran tai yhtiövastikkeen ja muut kuukausittaiset maksut.

Älä näytä seteliesi määrää, kun avaat kukkaron pankissa tai kaupassa. Älä esittele **suuria rahasummia** julkisella paikalla.

Suojaa tunnuslukusi kaupan kassalla, kun maksat pankki- tai luottokortilla.

Älä jätä lompakkoasi tai käsilaukkuasi vartioimatta ostoskärryihin, rollaattoriin tai kaupan tiskille.

Ole tarkkana, kun otat **tuntemattomalta** vastaan apua kassien tai rollaattorin kanssa.

Ole erityisen valpas tungoksessa, bussissa, metrossa ja kauppajonossa. Jos joku yrittää varastaa käsilaukkusi tai lompakkosi, **älä vastustele** vaan anna hänen viedä se. Näin säästyt vammautumiselta.

Liiku mahdollisuuksien mukaan vain **hyvin valaistuilla alueilla**.

Älä turhaan kannan mukana painavaa laukkaa – esimerkiksi käsi- tai olkalaukkaa.

Käy asioilla yhdessä ystäväsi kanssa.

Pidä mukana matkapuhelinta. Hätätilanteessa soita 112. Se onnistuu myös lukitusta puhelimesta.

Varo petosyrityksiä ja huijareita

Seniorikansalaiset joutuvat muita helpommin huijareiden petosyritysten kohteiksi. Huijarit käyttävät hyväkseen ikääntyneiden taloudellista tilannetta, terveydellisiä tarpeita tai riippuvuutta toisista ihmisistä esimerkiksi remontoinnissa tai muissa huoltotöissä. Muista: jos jokin kuulostaa liian hyvältä ollakseen totta, se tuskin onkaan. Jos asia epäilyttää, keskustele siitä luotettavan tahon kanssa. Tässä neuvotaan, miten pystyt suojautumaan petoksilta.

Ole varuillasi, jos joku soittaa tai lähettää sähköpostia sinulle ja esiintyy poliisina tai käyttämäsi pankin virkailijana. Hän voi ilmoittaa tekevänsä jonkinlaisia tarkistuksia ja pyytää sinua luovuttamaan pankkitietojasi, tunnuslukujasi tai luottokorttitietojasi. **Pankki tai poliisi ei koskaan tee tällaisia pyyntöjä** – älä siis luovuta tietoja vaan ota yhteyttä pankkiisi ja poliisiin.

Ole tarkkana rahankeräyksissä. Pyydä nähdä rahankeruulupa. Lainkuuliaisat rahankerääjät eivät tästä pahastu.

Tarkista ja varmista puhelimitse kaikkien vierailijoiden ja kaupustelijoiden henkilöllisyydet. Esimerkiksi kaupustelijan edustamaan yritykseen tulee saada yhteys numerotiedustelun kautta.

Älä tee kauppoja kotiisi pyytämättä tulleiden myyjien tai remonttimiesten kanssa. Epäilyttäviä seikkoja ovat mm. ostettavan tuotteen edullisuus, suuret alennukset, tavaran välitön toimitus ja vaatimus saada maksu käteisenä. Yleisesti kannattaa välttää kaupantekoa puhelinmyyjien kanssa. Pysy lujana, sillä joskus soittajat yrittävät saada sinut tuntemaan syyllisyyttä, jos et osta heidän tuotteitaan. Omakoti- tai rivitaloissa asuvien tulee laatia remonttimiehen kanssa kirjallinen sopimus tehtävästä työstä ja sen kustannuksista.

Älä koskaan **allekirjoita asiakirjoja**, joita et ymmärrä tai joita sinun ei anneta rauhassa lukea. Epäilyttävissä tapauksissa ota yhteyttä lähiomaiseen, muuhun luotettuun henkilöön, lakimieheen tai poliisiin.

Huomaa, että 0700-alkuiset numerot ovat maksullisia palvelunumeroita.

Varo laskujen näköisiä mainoksia. Varo internetistä sähköpostiisi tulevia ilmoituksia arpajaisvoitoista, epämääräisistä perinnöistä, suuren tuoton takaavista sijoituksista tai viestejä joissa kerrotaan, että joltain taholta on saatu iso rahasumma, mitä varten pyydetään toimitusmaksua jne. Näistä ei koskaan saa rahaa. Useimmiten nämä sähköpostiviestit ovat englanninkielisiä tai huonolla suomen kielellä kirjoitettuja.

Lisätietoa ja ohjeita verkossa

■ **Poliisi**, www.poliisi.fi – Rikosten estäminen on yksi poliisin keskeisistä tehtävistä. Poliisin tehtävänä on neuvoa myös rikoksen uhriksi joutuneita. Poliisin sivustolla annetaan paljon näihin liittyvää tietoa.

■ **Rikosuhripäivystys**, www.riku.fi – Rikosuhripäivystys tarjoaa tukea ja neuvoja rikoksen uhreille, heidän läheisilleen ja rikosasiassa todistaville. Palvelut perustuvat ammatillisesti ohjattuun vapaaehtoistoimintaan. Toiminnasta vastaa Ensi- ja turvakotien liitto, Mannerheimin lastensuojeluliitto, Suomen Mielenterveysseura, Suomen Punainen Risti, Suomen Setlementtiliitto, Naisasialiitto Unioni ja Kirkkohallitus. Sivustolta löytyy erillinen **Käytännön oikeusopas väkivaltarikoksen uhreille**.

- **Kätketyt äänet – opas turvallisuudesta ja ikääntyneisiin kohdistuvasta kaltoinkohtelusta**, www.vanhustyonkeskusliitto.fi/fin/opas_turvallisuudesta – Oppaassa tarkastellaan väkivallan ja muun kaltoinkohtelun ilmenemismuotoja, annetaan turvallisuusohjeita sekä tietoa paikoista, joista voi hakea tukea ja apua.
- **Kuluttajavirasto**, www.kuluttajavirasto.fi/huijaukset – Kuluttajaviraston verkkosivuilla annetaan tietoa erilaisten huijausten tunnistamiseksi ja torjumiseksi.
- **Turvallisesti netissä – tietoturvaopas**, www.tietoturvaopas.fi – Perustietoa turvallisesta internetin käytöstä. Sivuston muistilistaan on kirjattu keskeiset turvallisen verkkoasioinnin neuvot.

Jos joudut rikoksen uhriksi

Kiireellisessä hätätilanteessa soita hätänumeroon 112. Tällöin henki, terveys tai omaisuus on uhattuna tai vaarassa.

Tee rikoksesta aina ilmoitus poliisille. Yritä muistaa henkilöstä ja tilanteesta mahdollisimman paljon poliisin tiedusteluja varten. Vältä koskemasta mihinkään ennen kuin poliisi on käynyt, jotta poliisi pääsisi varkaan jäljille ja saisi tämän kiinni. Kiireettömässä tapauksessa soita asuinpaikkasi poliisilaitokselle.

Jos lompakkosi varastetaan, ilmoita asiasta heti **pankkikorttien ja henkilökorttien sulkupalveluun.**

Jos epäilet myyjän tai remonttimiehen pettäneen sinua, ota yhteys **kuluttajaneuvontaan.** Jos epäilet joutuneesi huijatuksi, kerro asiasta poliisille. Näin voidaan estää myös uusia tapauksia.

Jos tarvitset apua tai tukea rikoksen johdosta, ota yhteys Rikosuhripäivystykseen. Sieltä saat käytännön neuvoja ja tarvittaessa oman tukihenkilön rikosasian käsittelyä varten.

Tärkeät puhelinnumerot

Yleinen hätänumero 112

Toimi näin:

1. Kerro mitä on tapahtunut ja missä
2. Vastaa sinulle esitettyihin kysymyksiin
3. Toimi sinulle annettujen ohjeiden mukaan
4. Älä lopeta puhelua ennen kuin saat siihen luvan

Jos hätänumero on hetkellisesti ruuhkautunut, älä sulje puhelinta! Kuulet nauhoitteen, jossa kehoitetaan odottamaan hetki linjalla. Hätäpuheluihin vastataan mahdollisimman nopeasti ja aina soittamisjärjestyksessä.

Poliisi 112 tai _____

Rikosuhripäivystys 0203 16 116

Pankkikorttien sulkupalvelu 020 333

Sirullisen henkilökortin sulkupalvelu 0800 162 622

Kuluttajaneuvonta 071 873 1901

Numerotiedustelu esim. 118 tai 020202

Kotipalvelu _____

SUVANTO-LINJA 0800 06776

Suomen vanhusten turvakotiyhdistyksen auttava puhelin